

2

สี่ปีความรุนแรงของไฟใต้

...ความถี่ไม่ลด ความโหดร้ายขยายตัว

แม้การเมืองในรอบปีที่ผ่านมาจะเข้มข้นจนครอบครองพื้นที่ข่าวส่วนใหญ่ แต่สถานการณ์ความรุนแรงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ทวีความโหดอำมหิตอย่างถึงขีดสุด ก็ชิงพื้นที่ข่าวหน้าหนึ่งกลับมาได้อย่างต่อเนื่องไม่แพ้กัน แม้ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่จะไม่พอใจการกระทำของกลุ่มคนร้าย แต่อีกไม่น้อยก็ยังคงไม่ไว้วางใจเจ้าหน้าที่ของรัฐ ความเคลื่อนไหวครั้งใหม่ของรัฐบาล คือ การเปิดยุทธการ "พิทักษ์แดนใต้" ใช้วิธีการปิดล้อม ตรวจค้นพื้นที่เป้าหมายหลายแห่ง และควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยจำนวนมากไปสอบสวนในค่ายทหาร ก่อนส่งตัวไปฝึกอบรมวิชาชีพ มาตรการดังกล่าว ไม่ช่วยทำให้ความถี่ของเหตุรุนแรงลดลง แต่กลับเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนจนกลายเป็นการบ่มเพาะความขัดแย้งครั้งใหม่ จนไม่แน่ใจว่าเราเดินมาถูกทางจริงหรือ?

ความคาดหวังต่อรัฐบาลสุรยุทธ์

วิถีชีวิตของคนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส รวมทั้ง 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา คือ อ.จะนะ อ.เทพา อ.นาทวี และ อ.สะบ้าย้อย ยังคงดำเนินต่อไปภายใต้กฎหมายพิเศษ เช่น พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ซึ่งประกาศใช้มาตั้งแต่ 16 กรกฎาคม 2548 และขยายระยะเวลาบังคับใช้ออกไปเรื่อยๆ

รถถังหุ้มเกราะและเจ้าหน้าที่ทหารในชุดพรางพร้อมอาวุธครบมือกลายเป็นภาพชินตาของคนในพื้นที่ แต่เหตุร้ายรายวันไม่ว่าจะเป็นลอบยิง ลอบวางเพลิง และลอบวางระเบิด ยังคงเกิดขึ้นไม่หยุดหย่อน โดยชาวบ้านที่ไร้อาวุธยังคงตกเป็นเป้าของการโจมตีสูงสุด

รัฐบาลของพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ แกรับความคาดหวังที่สูงยิ่งของคนไทยว่าจะสามารถนำความสงบสุขกลับคืนสู่ชายแดนใต้ได้ด้วยปัจจัยหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการปรับโครงสร้างหน่วยงานความมั่นคงให้เป็นเอกภาพ โดยเฉพาะการฟื้นฟูศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ประกอบกับมีบุคคลสำคัญที่นับถือศาสนาอิสลาม

ทั้งพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ประธานคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) และผู้บัญชาการทหารบก (ผบ.ทบ.) และ นายอารีย์ วงศ์อารยะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ร่วมทำงานคลี่คลายปัญหาในภาคใต้

ขณะเดียวกันรัฐบาลมองว่าหมู่บ้านต่างๆ คือ จุดแตกหักที่แท้จริงของการแก้ไขปัญหาคความรุนแรง จึงปรับโครงสร้างงานมวลชนในระดับหมู่บ้านด้วยการออกมติคณะรัฐมนตรี 16 มกราคม 2550 เพิ่มอัตรากำลังผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (ผรส.) ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา จำนวน 1,200 อัตรา ใน 300 หมู่บ้าน พร้อมอนุมัติงบประมาณสนับสนุน 61 ล้านบาท¹

แต่ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นก็คือ นับตั้งแต่เปิดศักราชใหม่ปี 2550 เหตุร้ายรายวันไม่มีที่ท่าว่าจะลดลงแม้แต่น้อย จำนวนผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บยังคงไต่ระดับเพิ่มขึ้น เสียงตอบรับในค่านบวคของหลายฝ่ายที่เห็นว่าทิศทางการแก้ไขปัญหของพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ซึ่งประกาศใช้แนวทางแห่งสันติในการคลี่คลายปัญหา เริ่มแปรเปลี่ยนเป็นคำถามว่ามี "ช่องโหว่" หรือความไม่พร้อมอย่างไรหรือไม่ในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานความมั่นคงหลังการจัดกระบวนการปรับโครงสร้างใหม่ แต่พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ก็ย้ำชัดเจนว่าปัญหาคความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องมาตลอด 3 ปี ไม่อาจสงบลงได้ในช่วงระยะเวลาสั้นๆ ที่เป็นรัฐบาล

นายแพทย์ประเวศ วะสี อธิการประธานคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) ออกมาระบุชัดเจนว่าความรุนแรงในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ทวีมากขึ้นจนไม่สามารถฝากความหวังไว้กับ คอ.บต. ได้อีกต่อไป เนื่องจากปัญหาใหญ่และซับซ้อนเกินไป และสาเหตุที่ยังแก้ปัญหามาไม่ได้ เพราะยุทธศาสตร์ขาดความเป็นเอกภาพ ดังนั้นนายกรัฐมนตรีและประธาน คมช. จะต้องเป็นผู้นำในการสร้างเอกภาพในยุทธศาสตร์จากทุกภาคส่วน พร้อมกับเสนอมาตรการคลี่คลายความรุนแรง 7 ประการให้รัฐบาลพิจารณา (ดูล้อมกรอบหน้า 45)²

เปิดฉากแรกแห่งความโหดอำมหิต

แล้วเหตุร้ายที่ทำให้คนไทยทั้งประเทศจมดิ่งอยู่กับความทุกข์ก็เกิดขึ้นอีกครั้งเมื่อ 14 มีนาคม 2550 ขณะที่รถตู้โดยสารสายเบตง-หาดใหญ่ของ หจก. เบตงทัวร์ (2001) แล่นผ่านบ้านอุเบง หมู่ 4 ต.ปะแต อ.ยะหา จังหวัดยะลา คนร้ายในชุดลายพรางสีเขียวใช้ค้อนไม้ขว้างถนเพื่อให้รถตู้หยุดแล้วยิงใส่รถ ก่อนจะปฏิบัติการ "จ่อยิงหัว" ผู้โดยสารทีละคนรวม 8 คน แยกเป็นผู้ชาย 3 ศพ ผู้หญิง 5 ศพ ขณะที่ผู้โดยสารอีก 2 คนบาดเจ็บ³

เหตุสะเทือนขวัญครั้งนั้น ทำให้พลโทวิโรจน์ บัวจัญญ แม่ทัพภาคที่ 4 ใช้กฎอัยการศึกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือเคอร์ฟิวในพื้นที่ อ.ยะหา และ อ.บันนังสตา จังหวัดยะลาทันทีในวันรุ่งขึ้น โดยประกาศห้ามประชาชนแต่งกายเลียนแบบหรือคล้ายคลึงเครื่องแบบทหาร ห้ามออกนอกเคหสถานในช่วงเวลา 20.00-04.00 น. ห้ามใช้คลื่นวิทยุโทรคมนาคมโดยไม่ได้รับอนุญาต และขอให้ประชาชนช่วยแจ้งเบาะแสบกกับทางราชการ⁴

นอกจากนี้ยังประชาสัมพันธ์เชิงรุก ซึ่งทำความเข้าใจกับประชาชนถึงความจำเป็นที่ต้องประกาศเคอร์ฟิว ป้องกันการฉกฉวยสถานการณ์สร้างความเข้าใจผิดของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบอย่างที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วหลายครั้ง ทุกช่องทางของการสื่อสารถูกนำมาใช้ ไม่ว่าจะเป็นเสียงตามสายประจำหมู่บ้าน รดขยายเสียงเคลื่อนที่ การขอความร่วมมือจากผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน เดินเท้าลงพื้นที่ชี้แจงประชาชนตามร้านค้าแพ่น้ำชา โรงเรียน ตลาดนัด มัสยิดต่างๆ แจกจ่ายใบปลิว เดินสายพบปะสื่อท้องถิ่น วิทยุชุมชน เปิดสายรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนผ่านรายการวิทยุ จัดเวทีสาธารณะเคลื่อนที่ไปตามชุมชน แจกจ่ายภาพผู้ต้องหาคความมั่นคง เพื่อให้ประชาชนช่วยกันแจ้งเบาะแสบกและกำหนดเบอร์โทรศัพท์รับแจ้งข้อมูลคือ 1881 และ 08-1897-9720

แม้จะมีเสียงเรียกร้องให้รัฐบาลใช้มาตรการขั้นเด็ดขาดกับกลุ่มผู้ก่อการร้าย แต่พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ก็ยังคงยืนมั่นในแนวทางสันติวิธี คือใช้การเมืองแก้ไขปัญหามา ไม่ใช่กำลังทางทหารสร้างความรุนแรงตอบโต้ พร้อมกับระบุว่าต้องทำให้ประชาชนหันมาร่วมมือกับภาครัฐให้มากขึ้น โดยต้องทำความเข้าใจสร้างความเชื่อถือและความไว้วางใจขึ้นมาให้ได้ ซึ่งแม้ความรุนแรงจะยังไม่ลดลง อีกทั้งยังไม่รู้ว่าใครอยู่เบื้องหลัง และใครเป็นหัวหน้าขบวนการ แต่จากการประเมินผลงานถือว่าการข่าวและยุทธการทำได้ดีขึ้น มีความคืบหน้ามากขึ้น⁵

การตอบโต้ที่โหดสลด

เหตุการณ์จ่อยิงผู้โดยสารรถตู้ 8 ศพที่ อ.ยะหา จังหวัดยะลานำมาซึ่งวิธีการใหม่ในการแก้ปัญหาในพื้นที่ชายแดนภาคใต้นั้นคือการระดมกำลังทหารและตำรวจจำนวน 200 นาย เพื่อปิดล้อมและตรวจค้นหมู่บ้านที่กลายเป็นพื้นที่ก่อเหตุดังกล่าว ทำให้วัยรุ่น 3 คนถูกนำไปสอบสวนในค่ายทหาร ซึ่งพันเอกอัครทิพโรจน์ โฆษกกองทัพบก ในฐานะหัวหน้าศูนย์ประชาสัมพันธ์กองบัญชาการผสมพลเรือน ตำรวจ ทหาร (พตท.) กล่าวว่า เป็นการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์แยกปลาออกจากน้ำ เพื่อควบคุมสถานการณ์ไม่ให้รุนแรงขึ้น

แต่เหตุร้ายก็ยังเกิดตามมาไม่ขาดสาย ด้วยความโหดเหี้ยมมากขึ้นเรื่อยๆ ไม่ว่าจะเป็นการยิงแล้วใช้น้ำมันราดและจุดไฟเผา นางสาวพัชราภรณ์ บุญมาศ ที่ ต.ยุโป อ.เมือง จังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2550 การลอบวางระเบิดที่บ้านสะปอม ต.กะลุวอเหนือ อ.ตากใบ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2550 ทำให้ พ.ต.อ.นพพล เผือกโสภณ รองผบก.ภ.จังหวัดนราธิวาส นายตำรวจฝีมือดีที่ประชาชนในพื้นที่นับถือได้รับบาดเจ็บ ขาและมือข้างซ้ายขาด

ตามมาด้วยการลอบยิงนายปรีชา และ ค.ช.คูสิต นวลทอง เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2550 โดยสภาพศพถูกมัดมือมัดเท้าและเผาฝังกลางถนนสายทุ่งนเรศ หมู่ 5 ต.บางเขา อ.หนองจิก จังหวัดปัตตานี โดยศพของนายปรีชาถูกตัดศีรษะนำไปโยนทิ้งในสนามกลางตลาดนัดของหมู่บ้านที่อยู่ใกล้กัน คล้ายคลึงกับกรณีของนายประพันธ์ และนางชฎากาญ พลรัักษ์ ที่ถูกลอบยิงที่บ้านคีอระ หมู่ 8 ต.บันนังสตา อ.บันนังสตา จังหวัดยะลา เมื่อ 15 พฤษภาคม 2550 ศพของนายประพันธ์ถูกตัดศีรษะไปโยนทิ้งไว้ในตลาดเทศบาลบันนังสตา

นอกจากนี้ก็ยังมีคนร้ายบุกเข้าไปจู่ยิงครูผู้หญิง 2 คนในห้องสมุด เมื่อ 11 มิถุนายน 2550 รถของเจ้าหน้าที่ทหารชุดคุ้มครองครูถูกวางระเบิดเมื่อ 15 มิถุนายน 2550 ที่บ้านปือชู ต.บันนังสตา อ.บันนังสตา จังหวัดยะลา และถูกจู่ยิงซ้ำ คนแก่ที่ ต.เรียง อ.เรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส ถูกฆ่าและตัดแขนขา ก่อนจุดไฟเผา นายชยพัฒน์ รักษายศ นายอำเภอไม้แก่น และเจ้าหน้าที่อีก 3 นาย ถูกลอบวางระเบิดเสียชีวิตขณะเดินทางไปตรวจสอบที่เกิดเหตุกรณีคนร้ายลอบวางเพลิงในพื้นที่ เมื่อ 19 มิถุนายน 2550 เช้าวันที่ 24 มิถุนายน 2550 คนร้ายฆ่าแล้วเผาทหารพราน 2 นาย ที่ อ.เรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส และชาวบ้าน 2 ราย ถูกฆ่าและจุดไฟเผาที่ ต.ยามู อ.ยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ในบ่ายวันเดียวกัน ฯลฯ

จากเหตุการณ์โหดร้ายรุนแรงที่เกิดขึ้นไล่เลี่ยกันนี้ ผู้สื่อข่าวของหนังสือพิมพ์ชิ้นเคยใหม่สรายงานว่า "การก่อความไม่สงบที่เกิดขึ้นในภาคใต้ของไทยตอนนี้กลายเป็นความขัดแย้งที่นองเลือดที่สุดแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไปแล้ว มีคนเสียชีวิตในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เฉลี่ย 4 คน ต่อวัน โดยที่ยังคงเป็นสงครามในความมืดที่ยังไม่มีข้อมูลพิสูจน์ได้ว่า เป็นฝีมือของใครและต้องการอะไร"⁶

สอดคล้องกับหนังสือพิมพ์เอเชียไทมส์ ที่ระบุว่า "สถานการณ์ความขัดแย้งในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้กำลังพัฒนาไปสู่ทิศทางใหม่ที่น่ากลัวกว่าเดิม และบางจุดกำลังก้าวไปสู่สภาพ...มีไป...ไม่มีกลับ ปฏิบัติการทั่ว ๆ ไปก็ยังดำรงอยู่และป่าเถื่อน โหดเหี้ยม คำข่มขู่ยิ่งขึ้นเรื่อยๆ"⁷

สถานการณ์รุนแรงเริ่มบานปลายออกไปทั่ว นำไปสู่การประกาศใช้กฎอัยการศึกครอบคลุมทุกพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา โดยพลโทวีโรจน์ บัวจรรณู แม่ทัพภาคที่ 4 ในวันที่ 19 กันยายน 2550

ไม่เพียงแต่ความโหดเหี้ยมอำมหิตของการก่อเหตุรุนแรงจะเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น จากการปิดล้อมตรวจค้นของเจ้าหน้าที่ใน 3 หมู่บ้านของ ต.เขื่อนบางลาง อ.บันนังสตา จังหวัดยะลา เมื่อ 2 ตุลาคม 2550 พบคลิปวิดีโอในโทรศัพท์มือถือ บันทึกการเอาชีวิตด้วยความโหดร้ายทารุณ อาทิ ภาพทหารพรานกำลังถูกฆ่าปาดคอที่ ต.บาเจาะ ภาพชาวบ้านถูกเหยียบหน้าอกแล้วเชือดคอที่ ต.เขื่อนบางลาง ภาพทหารพราน 7 นายที่เสียชีวิตจากเหตุระเบิดถูกเดือนอวยะเทศที่ ต.บันนังสตา รวมทั้งภาพคนร้ายสวมหมวกไอ้โม่งถือปืนเอชเคและหัวศีรษะผู้เสียชีวิตโชว์ใส่กล้อง⁸

ท่ามกลางความรุนแรงที่ "เขย่าขวัญ" คนไทยไม่เฉพาะในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดเหตุเท่านั้น หลายฝ่ายโดยเฉพาะนักสิทธิมนุษยชนเริ่มตั้งคำถามถึงปฏิบัติการแยกปลาออกจากน้ำมากขึ้นตามลำดับ

"แยกปลาออกจากน้ำ" ในยุทธการพิทักษ์แดนใต้

มันนี่ จีอนารา ผู้ประสานงานโครงการสันติอาสา อธิบายถึงปฏิบัติการแยกปลาออกจากน้ำ ที่หลายครั้งหลายหนกลายเป็นการทับถมความหวาดระแวงให้กับญาติพี่น้องของผู้ถูกกวาดจับไปเพื่อสอบสวนในค่ายทหาร และตั้งคำถามกับแนวทางสันติวิธีของรัฐบาล เพราะการ "จับหมู่" ชาวบ้านผู้ต้องสงสัยทั้งหมด แล้วมา "แยกปลาออกจากน้ำ" นั้น ส่งผลโดยตรงต่อชาวบ้านที่ไม่ได้เกี่ยวข้อง⁹

ปฏิบัติการดังกล่าวอยู่ภายใต้แผนชื่อว่า "ยุทธการพิทักษ์แดนใต้" ซึ่งใช้งานการเมืองควบคู่ไปกับงานมวลชน คือ ใช้กองกำลังผสมทั้งทหาร ตำรวจ และฝ่ายปกครอง เข้าปิดล้อมตรวจค้นกลุ่มเป้าหมายและเชิญตัว หรือที่ชาวบ้านเรียกว่าจับตัวผู้ต้องสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความไม่สงบไปซักถาม ณ ศูนย์ซักถามในค่ายทหาร ก่อนส่งไปเข้ารับการอบรมตามความสมัครใจในค่าย 3 แห่ง ที่อยู่ในการกำกับดูแลของจังหวัดทหารบกชุมพร จังหวัดทหารบกสุราษฎร์ธานี และจังหวัดทหารบกระนอง

การเชิญตัวไปซักถามนี้จะแยกประเภทผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุรุนแรงเป็น 4 กลุ่มคือ (1) กลุ่มกระทำผิดกฎหมายรุนแรงและมีหลักฐานการกระทำผิดชัดเจน ให้ดำเนินการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด (2) กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับความผิด แต่หลักฐานไม่เพียงพอในการดำเนินคดี ส่วนหนึ่งให้รวบรวมหลักฐานเพื่อขยายผล อีกส่วนหนึ่งให้นำออกนอกพื้นที่โดยสมัครใจ

ไปเข้ารับการอบรมวิชาชีพ (3) กลุ่มแนวร่วมที่ทำผิดเล็กน้อย และยินดีกลับมาช่วยเหลือทางราชการ ให้ไปเข้ารับการอบรมวิชาชีพโดยสมัครใจ และ (4) กลุ่มที่เป็นแกนนำชักใยอยู่เบื้องหลัง ไม่มีหลักฐานแต่มีความสำคัญในกระบวนการก่อความไม่สงบ เป็นต้นตอของปัญหาในพื้นที่ ให้คัดค้านทางการเมืองและสังคม โดยฝ่ายความมั่นคงอยู่ระหว่างการหารือถึงนโยบายที่ชัดเจนต่อไป¹⁰ พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 และพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 คือ เครื่องมือที่รองรับปฏิบัติการตามแผนพิทักษ์แดนใต้ แน่นนอนว่าไม่ต้องมีหมายจับหรือหมายค้นใดๆ อีกทั้งยังสามารถควบคุมตัวไว้เพื่อซักถามได้นานถึง 37 วัน โดยไม่จำเป็นต้องระบุข้อกล่าวหา (พ.ร.บ. กฎอัยการศึกให้อำนาจ 7 วัน และ พ.ร.ก. บริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินให้อำนาจ 30 วัน)

เมื่อชาวบ้านถูกเชิญไปซักถามมากขึ้นเรื่อยๆ และข่าวการการบุกเข้าตรวจค้นโดยไม่เลือกเวลาเพิ่มความถี่มากยิ่งขึ้น จากหมู่บ้านนี้สู่หมู่บ้านนั้น สร้างเมฆหมอกแห่งความหวาดผวาทิ้งปึกคลุมไปทั่ว

ปมใหม่ของความหวาดระแวง

ผลพวงจากปฏิบัติการแยกปลาออกจากน้ำตามยุทธการพิทักษ์แดนใต้ ทำให้ชาวบ้านหลายร้อยคนถูกควบคุมตัวเพื่อซักถามและฝึกอาชีพ "ตามความสมัครใจ" อยู่ในค่ายทหารทั้ง 3 แห่ง และความสมัครใจที่ "จำต้อง" สมัครใจเพราะความหวาดกลัวนี้เอง ได้กลายเป็นปมใหม่ของความขัดแย้ง ในขณะที่วัตถุประสงค์ของการเข้ารับการอบรม คือ¹¹

- (1) เพื่อแยกกลุ่มบุคคลเหล่านี้ออกจากประชาชน เป็นการแยกปลาออกจากน้ำ และส่งออกนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตัดการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ถูกควบคุมตัวกับกลุ่มก่อเหตุในพื้นที่ ทำให้ขาดพลังในการต่อต้านรัฐ
- (2) เพื่อเปิดโอกาสให้ส่วนราชการเข้าไปควบคุมรักษากฎหมาย พร้อมทั้งพัฒนาสภาพแวดล้อมและช่วยเหลือประชาชน ผู้บริสุทธิ์ ภายใต้อาณัติความหวาดระแวงที่ลดลง
- (3) เพื่อสร้างจิตสำนึกให้มีความภูมิใจในความเป็นไทย โดยการพัฒนาสัมพันธภาพ การพัฒนาอาชีพ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ถูกต้องในระหว่างการค้าเนินการตามโครงการ
- (4) เมื่อกลับไปบ้านจะได้เป็นตัวอย่างแก่แกนนำหรือแนวร่วม และผู้ที่เกี่ยวข้องกับขบวนการที่เหลื่ออยู่จะได้เห็นช่องทางที่จะกลับมาใช้ชีวิตร่วมกับประชาชนผู้บริสุทธิ์

ด้วยจำนวนผู้ถูกเชิญตัวไปซักถามที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ญาติของผู้ที่ถูกควบคุมตัวประมาณ 90 คน เข้าขอความช่วยเหลือจากมูลนิธิผสานวัฒนธรรม คณะทำงานยุติธรรมเพื่อสันติภาพ องค์การนิเทศศาสตร์สากล และศูนย์ทนายความมุสลิม นำไปสู่การยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดชุมพร ศาลจังหวัดระนอง และ

ศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี ก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2550 ให้ปล่อยตัวผู้ต้องสงสัยก่อเหตุความไม่สงบที่ถูกควบคุมตัวเพื่อฝึกอาชีพ โดยชี้ว่าการควบคุมตัวดังกล่าวไม่มีกฎหมายรองรับ ละเมิดสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล และขัดต่อรัฐธรรมนูญ¹²

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีคำพิพากษาจากศาลให้ปล่อยตัวผู้ต้องสงสัยทั้งหมด แต่ผลจากการออกประกาศที่ลงนามโดยพลโท วิโรจน์ บัวจัญญ แม่ทัพภาคที่ 4 เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2550 "ห้ามบุคคลเข้าไปหรืออยู่อาศัยในเขตท้องที่จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี จังหวัดนราธิวาส และจังหวัดสงขลา มีระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน เป็นการชั่วคราว" ทำให้ผู้ต้องสงสัยว่ามีส่วนกับการก่อเหตุไม่สงบจำนวน 384 คน กลับบ้านไม่ได้ ต้องอาศัยอยู่ในมัสยิดกลางจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นการชั่วคราว คณะทำงานยุติธรรมเพื่อสันติภาพได้ออกแถลงการณ์เรียกร้องต่อนายกรัฐมนตรี ผู้บัญชาการทหารบก และแม่ทัพภาคที่ 4 ในฐานะผู้มีอำนาจเต็มในการสั่งการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้ามาแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน

ก่อนที่สถานการณ์จะบานปลายมากขึ้น ก็เกิดการเปลี่ยนแปลงในตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกเนื่องจากการเกษียณอายุราชการของพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ทำให้พลเอกอนุพงษ์ เผ่าจินดา ก้าวขึ้นมานั่งเก้าอี้ผู้บัญชาการทหารบก สถานการณ์สำคัญคือการแก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สถาบันข่าวอิศรารายงานโดยอ้างแหล่งข่าวระบุว่า ผู้บัญชาการทหารบกคนใหม่ไม่สบายใจกับประกาศห้ามกลับเข้าพื้นที่ของแม่ทัพภาคที่ 4¹³

ในที่สุดวันที่ 16 พฤศจิกายน 2550 พลโทวิโรจน์ บัวจัญญ แม่ทัพภาคที่ 4 ก็ลงนามในประกาศฉบับใหม่ยกเลิกการห้ามกลับเข้าพื้นที่ของผู้ต้องสงสัยก่อความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ มีผลบังคับใช้ในอีก 2 วันต่อมา

ไฟใต้ในความ (ไม่) เปลี่ยนแปลง

แม้เหตุร้ายในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ค่อยๆ ลดลงในช่วงปลายปี ลักษณะการชุมนุมของชาวบ้านผู้หญิงและเด็กที่ใช้ผ้าคลุมปิดหน้าอย่างมิดชิด เรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ปล่อยผู้ต้องสงสัยที่ถูกควบคุมตัวก็ดูจะห่างหายไปในรอบปีที่ผ่านมา แต่มีพัฒนาการใหม่ของการลอบวางระเบิด นั่นคือนอกจากคนร้ายจะสามารถประกอบระเบิดให้มีขนาดเล็กเท่ากับกล่องบุหรี่ได้แล้ว ยังใช้การวางระเบิดแบบแช็กเคลือบอมยิ้มมากขึ้น เพื่อล่อให้ชาวบ้าน นักท่องเที่ยว หรือกลุ่มเป้าหมายหนีมารวมกลุ่มกัน ก่อนที่จะกระโดดเปิดอีกลูกเพื่อหวังผลต่อชีวิต รวมทั้งระเบิดลูกที่ 3 ที่หวังผลสังหารเจ้าหน้าที่ชุดเก็บกู้ระเบิด¹⁴

ตัวเลขของผู้เสียชีวิตตลอดระยะเวลา 4 ปีเพิ่มพุ่งสูงขึ้นถึง 2,923 ราย เมื่อเปรียบเทียบตัวเลขตลอด 4 ปีที่ผ่านมา

สถานการณ์ของปี 2550 นับว่ารุนแรงมากที่สุด นั่นคือ ทั้งจำนวนผู้เสียชีวิตและจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงมีสถิติสูงสุด โดยมีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้น 2,475 ครั้ง มีเหยื่อรวม 2,861 ราย เสียชีวิต 1,017 ราย บาดเจ็บ 1,844 ราย ลักษณะของเหตุร้ายที่เกิดขึ้น การลอบยิงยังคงเกิดขึ้นสูงสุดคือ 1,308 เหตุการณ์ ลอบวางระเบิด 492 เหตุการณ์ ลอบวางเพลิง 359 ครั้ง การก่อวินาศกรรม เช่น การโปรยตะปูเรือใบ และการเผาธงชาติ ฯลฯ รวม 214 ครั้ง (ดูรายละเอียดในตาราง และแผนภูมิ)

สถิติปี 2550 ยังชี้ให้เห็นว่าครุฑถูกลอบทำร้าย และโรงเรียนถูกเผา มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นกว่า 3 ปีที่ผ่านมา คือ ตั้งแต่ 1 มกราคม ถึง 27 ธันวาคม 2550 มีครูและบุคลากรทางการศึกษาเสียชีวิต 26 ราย บาดเจ็บ 22 ราย โรงเรียนถูกลอบวางเพลิง 148 โรง แยกเป็น จังหวัดยะลา 45 โรง จังหวัดปัตตานี 56 โรง จังหวัดนราธิวาส 30 โรง และ จังหวัดสงขลา 17 โรง¹⁵

ท่ามกลางตัวเลขเหล่านี้ ทั้งทหารและตำรวจต่างเห็นตรงกันว่า การแก้ปัญหาในพื้นที่ภาคใต้เดินมาถูกทางแล้ว โดยพันเอก ศิริจันทร์ งามทอง รองโฆษกกองทัพบก ระบุว่าผู้บัญชาการทหารบกได้กล่าวว่ นโยบายปิดล้อมตรวจค้นปฏิบัติได้ดี จนสามารถยุติเหตุร้ายรายวันและจับกุมแกนนำได้พอสมควร¹⁶

ทั้งนี้ พันเอกอัศร ทิพโรจน์ โฆษกกองทัพบก ในฐานะผู้อำนวยการศูนย์ประชาสัมพันธ์ กอ.รมน. ภาค 4 ส่วนหน้า เปิดเผยว่า จากการวิเคราะห์ข้อมูลในปี 2547 รัฐเองยังไม่รู้ว่าใครเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการก่อเหตุ ต่อมาในปี 2548 เกิดการปะทะกันถี่ขึ้น ฝ่ายรัฐและฝ่ายผู้ก่อความไม่สงบต่างสูญเสีย จนกระทั่งปี 2549 สามารถจับกุมผู้กระทำความผิด และแนวร่วมได้มากขึ้น ผู้ต้องหาบางส่วนให้การรับสารภาพ ในปี 2550 เจ้าหน้าที่ใช้เวลาไม่นานจับกุมคนร้ายหลังการก่อเหตุได้ โดยได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น มีการโทรแจ้งเบาะแสต่างๆ ให้แก่เจ้าหน้าที่ นำมาสู่การตรวจสอบ ตรวจค้น และจับกุมผู้ก่อเหตุได้หลายราย และเชื่อว่าในปีต่อไปสถานการณ์น่าจะคลี่คลายไปในทางที่ดี¹⁷

สุรชาติ บำรุงสุข นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญเรื่องความมั่นคงให้ความเห็นว่า¹⁸ ปัญหาการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่ต้นปี 2547 และขยายตัวรุนแรงมากขึ้น จนกลายเป็นปัญหาคำหนึ่งที่ทำลายความน่าเชื่อถือของรัฐบาลไทยอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ทั้งยังสร้างความแตกแยกหวาดระแวงในวงกว้างระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนในพื้นที่ และระหว่างศาสนิกต่างความเชื่อ และทำลายเศรษฐกิจของพื้นที่สามจังหวัดอย่างมากรั้น จะยังคงเป็นปัญหาความมั่นคงของไทยอีกต่อไป หลักพื้นฐานของการแก้ไขปัญหาก็คือ **รัฐต้องตระหนักว่ากฎแห่งสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในยุทธศาสตร์**

ต่อต้านการก่อความไม่สงบคือ การ "เอาชนะจิตและใจ" ของมวลชนในพื้นที่ให้ได้ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือฝ่ายรัฐจะต้อง "เอาชนะทางการเมือง" ไม่ใช่การเอาชนะทางการทหาร แต่เพียงอย่างเดียว

ข้อเสนอ 7 ประการของนายแพทย์ประเวศ วะสี เพื่อยุติไฟใต้

1. ใช้คอมมานโดประณามผู้ก่อความรุนแรง ถ้ายุติการฆ่ารายวันไม่ได้ ทุกอย่างจะเลวร้ายมากขึ้น
2. รับเด็กหนุ่มในพื้นที่มาอยู่ในกองทัพสันติเสนาให้หมด จะลดพลังก่อความรุนแรง และเพิ่มพลังทางสันติ
3. ส่งเสริมธุรกิจเพื่อสันติภาพ ถ้าคนมีงานทำ มีรายได้ จะลดความกดดันที่จะไปก่อความรุนแรงได้
4. ส่งเสริมให้มีสภาผู้นำชุมชน เป็นประชาธิปไตยโดยคงไม่ต้องใช้ตัวแทน
5. ส่งเสริมให้จังหวัดใกล้เคียงที่มีวัฒนธรรมเดียวกัน รวมตัวกันเป็นเขตปกครองท้องถิ่นขนาดใหญ่ อาจใช้ชื่อโบราณเรียกว่ามณฑล อาจมีทั้งหมด 14-15 มณฑล เช่น มณฑลล้านนา มณฑลอีสานเหนือ อีสานใต้ อีสานกลาง เพื่อให้สามารถจัดการเศรษฐกิจ การศึกษา สังคม การสื่อสาร ความปลอดภัย อันสอดคล้องกับวัฒนธรรมของตัวเอง ภายใต้ความเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวกัน การมีเขตปกครองท้องถิ่นขนาดใหญ่จะเป็นปัจจัยยุติการนองเลือดอย่างเด็ดขาดและถาวร ไม่มีใครอยากแยกดินแดนอีกต่อไป
6. ส่งเสริมความเข้าใจอันดีกับโลกมุสลิม ให้โลกมุสลิมเห็นความตั้งใจอันดี ส่งเสริมความยุติธรรมและสันติภาพ จะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันและลดพลังความรุนแรง
7. เร่งหาเรื่องการวางอาวุธและร่วมพัฒนา ทำให้พี่น้องที่จับอาวุธคิดว่ามาร่วมพัฒนานั้นดีกว่าการที่จะฆ่าฟันกันต่อไป

ที่มา : "ประเวศเสนอ 7 ข้อยุติไฟใต้". ไทยรัฐ. วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2550.

ตารางสรุปเหตุการณ์ความไม่สงบและความรุนแรง ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี 2547-2550

ลำดับ	เหตุการณ์	จำนวนครั้ง			
		2547	2548	2549	2550
1	ยิง	531	905	1,040	1,308
2	ทำร้าย	53	52	39	41
3	วางเพลิง	232	308	281	359
4	วางระเบิด	76	238	327	492
5	ปล้นอาวุธปืน สายไฟ ซิมการ์ด โทรศัพท์	25	140	10	3
6	ข่มขืนประทุ้ง	2	-	14	45
7	ก่อวินาศกรรม เช่น โปรยตะปูเรือใบ และอื่น ๆ	33	422	219	214
8	ฆ่าตัดคอ	-	12	3	13
9	จับเป็นตัวประกัน	-	1	1	0
	รวม	952	2,078	1,934	2,475

ที่มา : โครงการสุขภาพคนไทย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล 2551. (คำนวณจากข้อมูลของศูนย์ปฏิบัติการสำนักงานตำรวจแห่งชาติส่วนหน้า จังหวัดยะลา)

